

## Zienswijze BoerenNatuur concept 8e Actieprogramma Nitraat

BoerenNatuur vertegenwoordigt 40 agrarische collectieven die - samen met ruim 12.000 deelnemende boeren en andere grondgebruikers - verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). In de praktijk vormen zij een sterk georganiseerd netwerk in het landelijk gebied, met grote betrokkenheid bij natuur en landschap, maar ook bodem- en waterkwaliteit en klimaatmaatregelen. Vanuit die ervaring reageren wij graag op het concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN).

### Onvolledige onderbouwing

Het concept 8e APN bevat een opmerkelijk groot aantal secties gemarkeerd met [PM], die dus nog niet zijn uitgewerkt en waar belanghebbenden dus ook geen zienswijze over kunnen formuleren. Dat is met name zorgelijk bij cruciale onderdelen zoals:

- de samenhang met andere dossiers (H2);
- de onderbouwing van verwachte milieu- en bedrijfseffecten;
- de verwachte effecten op de uitvoering en handhaving;
- de beoogde aanpassingen van de gebruiksnormen (in percentages);
- de ligging van de aandachtsgebieden (met nutriënten verontreinigde gebieden);
- de toelichting van bepaalde onderdelen.

Deze lacunes maken het voor belanghebbenden onmogelijk om een volledige afweging te maken van de voorgestelde maatregelen. Een beleidsvoorstel van deze omvang en impact vereist een complete onderbouwing vóórdat het ter consultatie wordt voorgelegd. Ook de gekozen periode van terinzagelegging (zomerreces/vakantieperiode) belemmert het leveren van inspraak.

### Geen integrale benadering: biodiversiteit blijft buiten beeld

Het huidige concept APN is vrijwel uitsluitend opgebouwd vanuit de doelen op het vlak van waterkwaliteit:

- de gevolgen van de APN-maatregelen voor de biodiversiteit zijn niet in beeld gebracht;
- de gevolgen van de APN-maatregelen op het beheer dat wordt uitgevoerd via het ANLb - en daarmee mogelijke indirecte gevolgen voor de biodiversiteit - zijn niet in beeld gebracht;
- de op handen zijnde actualisatie van de grondsoortenkaart kan van invloed zijn op het ANLb, terwijl hierover geen helderheid wordt geboden;
- doelsturing binnen het mestbeleid lijkt los te staan van het landelijke KPI-k-traject waar het ministerie van LNVN opdrachtgever van is. In dit landelijke traject wordt juist gestreefd naar het gebruik van één gemeenschappelijke taal via een set van KPI's waarmee integraal op alle doelen, waaronder de doelen op het vlak van natuur en landschap, gestuurd kan worden.

Het is uitermate zorgelijk dat er nauwelijks aandacht is voor de wisselwerking met andere regelingen en doelen. De realiteit is dat boeren in de praktijk te maken krijgen met meervoudige opgaven op het vlak van klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit. De realiteit is ook dat het APN, het GLB en het ANLb geen gescheiden werelden zijn, maar met elkaar samenhangen. Door die samenhang niet mee te nemen in het APN is er geen oog voor negatieve wisselwerkingen, maar ook niet voor potentiële synergie. Een gebrek aan samenhang zet de effectiviteit van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer - en daarmee ook het doelbereik - onder druk.

## Zorgen over de uitvoerbaarheid

Diverse voorgestelde maatregelen roepen bij ons zorgen op over de uitvoerbaarheid en daarmee ook de mogelijkheden voor boeren om deel te (blijven) nemen aan het ANLb:

- aanscherping van duurzame bouwplannen: de verdere verplichting van rust- en vanggewassen in het bouwplan, met name op zand- en lössgronden, kan botsen met ANLb-pakketten zoals wintervoedsel- en vogelakkers;
- strikte rotatieverplichtingen en verplichte gewasbedekking beperken de ruimte voor bovenwettelijk beheer via het ANLb;
- verplichte vanggewassen in weidevogelgebieden beperken de effectiviteit van weidevogelbeheer. Juist open en tijdelijk kale bodems zijn in het vroege voorjaar cruciaal voor bepaalde soorten en ook moet tussentijds ploegen en inzaaien in bepaalde gevallen juist vermeden worden;
- herziening van de grondsoortenkaart: de beoogde actualisatie is begrijpelijk vanuit milieubeleid, maar de impact op bestaande ANLb-contracten, beheertypen en vergoedingstarieven is onduidelijk. Dit roept vragen op over rechtszekerheid en de continuïteit van het beheer.

Wij hebben al meermaals gewezen op deze issues in relatie tot het huidige 7e APN, zie ook [onze eerdere zienswijze uit 2021](#). Helaas moeten wij constateren dat het concept 8e APN deze issues niet adresseert en niet met oplossingen komt om een betere afstemming met het ANLb te realiseren.

## Ontbrekende aanpak voor monitoring en evaluatie

Het document biedt onvoldoende inzicht in:

- hoe de effectiviteit van maatregelen zal worden gemonitord;
- welke tussentijdse bijsturing mogelijk is indien maatregelen niet het gewenste effect hebben en/of er negatieve wisselwerkingen ontstaan, bijvoorbeeld met het ANLb;
- hoe rekening wordt gehouden met de cumulatieve effecten van alle maatregelen samen.

## Tijdsdruk implementatie

Met een beoogde ingangsdatum van 1 januari 2026 voor de meeste maatregelen ontstaat een zeer krap tijdsvenster voor:

- uitwerking van alle nog openstaande PM-secties;
- aanpassing van uitvoeringsregelingen;
- adequate voorlichting aan en begeleiding van collectieven en boeren om het APN goed uit te (kunnen) voeren.

Deze tijdsdruk ondermijnt een zorgvuldige voorbereiding en verhoogt het risico op implementatieproblemen.

## Onze oproep

Mede gelet op het bovenstaande pleiten wij voor het volgende:

- integreer de wisselwerking met en (benodigde) samenhang tussen het APN en het GLB en ANLb expliciet in het APN;
- breng per voorgenomen APN-maatregel in beeld wat de gevolgen zijn voor bestaand en toekomstig beheer via het ANLb en zorg dat waardevol beheer vanuit het perspectief van o.a. biodiversiteit niet verdrongen wordt door een te nauwe focus op milieudoelen;

- houd maximale ruimte voor bovenwettelijk beheer dat meerdere doelen dient, zowel op het vlak van milieu als biodiversiteit. Zorg dat APN-verplichtingen niet onbedoeld ecologisch effectief beheer verdringen. Maak daarom uitzonderingen of alternatieve invullingen mogelijk bij overlap tussen verplichtingen en ANLb-beheer, bijvoorbeeld bij bufferstroken, randenbeheer en rustgewassen. Denk daarbij aan situaties waarin specifieke vormen van beheer nodig zijn vanuit soortenbeheer en extra maatregelen vanuit het APN juist tot verstoring of vermindering van ecologische effecten zouden leiden;
- maak duidelijk of/in hoeverre de herziening van de grondsoortenkaart gevolgen kan hebben voor bestaande contracten en vergoedingstarieven binnen het ANLb;
- verbind gebiedsgerichte doelsturing in het APN expliciet met sturing via een integrale kernset KPI's, waar ook KPI's op het vlak van natuur en landschap onderdeel van zijn;
- betrek de agrarische collectieven bij de implementatie van gebiedsgerichte maatregelen, ook in relatie tot het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en andere bestaande uitvoeringsstructuren.

Een samenhangend beleid vraagt om coördinatie van de samenhang tussen doelen, instrumenten en actoren. Het ANLb is een bewezen uitvoeringsstructuur voor het realiseren van gebiedsspecifiek maatwerk, het waarborgen van de kwaliteit van beheer en het faciliteren van samenwerking op gebiedsniveau. Wij roepen u op om te zorgen voor een betere koppeling tussen het APN en ANLb en het nieuwe GLB en daarmee een brug te slaan tussen bodem- en waterkwaliteit en natuur en landschap, zodat er ruimte ontstaat om win-wins te creëren.

Tot slot: via [deze link](#) zijn concrete voorbeelden te vinden van waar het wringt tussen het huidige Actieprogramma en het ANLb.

Wij verzoeken het ministerie om onze zienswijze te betrekken bij de definitieve besluitvorming en de verdere uitwerking.

Met vriendelijke groet

Marije Klever,  
voorzitter BoerenNatuur